

BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE ÇOCUK

Anayasamızın, **41. maddesi** “Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları” başlığı altında düzenlenmiştir. Anayasamızda “çocuk hakları” kavramına direk atıfta bulunularak, çocuk, yaşlı, özür, harp ve vazife şehitleri, dul ve yetimler ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı belirtilmek suretiyle, toplumdaki risk gruplarına yönelik pozitif ayrımcılık desteklenmektedir.

Ulusal mevzuatımızda, çocuğun yüksek yararını gözeten ve çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesini amaçlayan çeşitli düzenlemeleri içermekte olup, çocuklarla ilgili yapılacak yeni düzenlemelerde de çocuk haklarının gözetilmesi temel prensip olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de başta İnternet olmak üzere bilgi iletişim teknolojileri hızlı bir şekilde gelişim göstermekte, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı başta çocuklar ve gençler olmak üzere insan hayatında yadsınamayacak bir oranda daha fazla yer almaktadır. Bu nedenle çocukların, çocuk haklarına uygun bir şekilde bilgi iletişim teknolojileri ile yaşamasının sağlanması, bilgi iletişim teknolojilerinden faydalanarak gelişimini daha iyi sürdürebilmesi, bununla birlikte bilgi iletişim teknolojilerinin zararlı yönlerinden korunması, bilgi iletişim teknolojilerinden doğru yönde faydalanabilmeleri konusunda bilinçlendirilmeleri ve doğru yönlendirilmeleri ile katılım imkânlarına olanak sağlanması önem arz etmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar, bilgi iletişim teknolojilerinin haberlerin izlenmesi, sosyal medya kullanımı ve eğlence amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca e-devlet uygulamaları çerçevesinde, nüfusun her kesiminin giderek yaygınlaşan ve yoğunlaşan oranda İnternet ve çeşitli mobil uygulamaları kullanması bir gereksinim haline gelecektir.

Bilgi İletişim Teknolojilerinin gündelik yaşamın vazgeçilmez bir ögesi olarak sahip olduğu yer, bu teknolojilerin iki boyutta irdelenmesini gerekli kılmaktadır: getirdiği olanaklar ve riskler. Bilgi İletişim Teknolojilerinin olanaklarının ve risklerinin farkına varılması, Türkiye’de gençlerin ve çocukların bu teknolojileri daha nitelikli ve daha doğru, yaratıcı ve üretken kullanmalarına olanak sağlayacaktır.

Bilgi iletişim teknolojileri;

- Eğitim amaçlı kullanımı ile özellikle uzaktan eğitim sistemleri ile eğitimde mekân sınırlarının aşılması ve toplumun tüm kesimlerine eğitim olanakları,
- Toplumsal ve kültürel ifade amaçlı kullanımı,
- Kullanıcılarının kendilerini ifade etmelerini,
- Kültürel çeşitliliğe olanak,
- Küreselleşme olgusu sonucunda farklı dilleri kullanabilme becerisinin gelişmesine katkı,
- İletişimin ve hızının artmasını,
- Çeşitli ve güncel bilgi kaynaklarına ve bilgiye kolay erişimi,
- Bilgiye erişimde ve kullanmada fırsat eşitliğini,
- Ekonomik, toplumsal ve kültürel amaçlarla bireylerin bir araya gelmesini,
- Eleştiriler farklı bakış açıları kazanmayı, yaratıcılık ve hayal gücünün gelişmesine katkı,

- Oyun oynamayı,

sağlar.

Bilgi İletişim Teknolojilerinin sunduğu olanaklar, yanlış ve niteliksiz kullanılmaları halinde riske dönüşmektedir. Bu riskler;

- “Üretici” değil “tüketici” durumunda bulunmak;
- Dijital oyun sınıflandırma sisteminin olmaması ve mevcut dijital oyunlara bilinçsiz erişim;
- Ebeveynlerin ve eğitimcilerin “dijital okuryazarlık” düzeylerinin düşük olmasından dolayı çocuklara ve gençlere etkili yönlendiricilik yapamamaları;
- Çocuklara ve gençlere nitelikli sosyalleşme ortamları sağlanamamasına bağlı olarak İnternet’in aşırı kullanımı;
- Aşırı ve kontrolsüz kullanım sonucu bedensel, ruhsal ve bilişsel sorunlar;
- Kişisel bilgilerin kötüye kullanımı;
- Kötü niyetli yazılımların yarattığı tehlikeler;
- Aşırı ticari içerik ve yanıltıcı reklamların varlığı;
- Zararlı içeriklere (şiddet, cinsellik, içki, sigara ve uyuşturucuya özendirme vb.) maruz kalma ve siber zorbalığın mevcudiyeti;

şeklinde sıralanabilir.

Son dönemlerde küresel olarak Ülkeler, çocukların ve gençlerin bilgi iletişim teknolojileri ile ilişkisine daha fazla eğilmeye başlamıştır. Dünyanın farklı bölgelerinde çocuklar ve gençlerle bilgi iletişim teknolojileri ilişkisi konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların sonucunda, çocuklarla gençlerin önlerindeki fırsatlar ve karşılaştıkları riskler belirlenmekte, çeşitli programlar ve kampanyalar aracılığıyla farkındalığı artırmak ve davranışsal değişiklikleri sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Bu düşüncelerden hareketle Bakanlığımızca da 21-23 Kasım 2011 tarihinde gerçekleştirilen 12. Çocuk Forumunun teması olarak “Türkiye’ de Bilgi İletişim Teknolojileri ve Çocuk ve Gençlerin İnternet ve İletişim Teknolojileri Kullanımı” konusu seçilmiştir. Forum kapsamında çocuk (her ilden 1 kız 1 erkek çocuk olmak üzere toplam 162 çocuk katılımcı ile) ve yetişkin çalıştayları gerçekleştirilmiştir. Her iki çalıştay sonuç bildirgeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde, TBMM Başkanlık Makamı, milletvekilleri ve yetkililerle paylaşılmıştır.(Ek-1)

Genel Müdürlüğümüz ve çocuklarımızın barınmalarının da sağlandığı bağlı tüm kuruluşların internet güvenliği ve içerik filtrelemesi yapılmıştır. Kullanılan URL filtreleme programı ve kullandığı algoritma sayesinde ana sayfasında veya alt sayfalarının herhangi birinde yasal olarak suç teşkil eden içerik (resim,görüntü, virüs, kod, program vs) barındıran sitelere erişim engellenmiştir.

Genel Müdürlüğümüz ile Türk Telekom A.Ş. arasında yapılan protokol gereği 2011 den itibaren internete çıkarken kullanılan filtreleme tamamen Türk Telekom A.Ş. tarafından sağlanmaktadır.

Bilgi İletişim Teknolojilerinin daha etkin ve risklerden arındırılarak kullanılabilmesi için aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Üretilecek politikalar, öncelikle ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkını temel alarak tüm paydaşların katılımıyla farklı hedef kitlelere yönelik olarak geliştirilmelidir.
- Çocuk haklarına duyarlı, çocuğun yüksek yararını gözeten bir medya anlayışı geliştirilmelidir. (Medya ile ilgili yasal düzenlemeleri ve uygulamaları çocuk hakları temelinde yeniden düzenlemek vb.)
- Dijital okuryazarlık eksikliği, başta MEB, üniversiteler ve diğer paydaşların işbirliği ile giderilmelidir.
- Türkiye’de var olan İnternet’in güvenli kullanımına yönelik çeşitli çalışmaların ilgili tüm kurum ve kuruluşları, STK’ları ve özel sektörü içerecek şekilde geliştirilmesi, işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmalarda özellikle çocukların ve gençlerin görüşlerine başvurulması gereklidir.
- Çocukların, gençlerin ve ebeveynlerin Bilgi İletişim Teknolojilerinin doğru kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılması gereklidir.
- Güvenli internet kullanımına yönelik filtreleme, kısıtlama ve kontrol etme yazılımlarının ücretsiz olarak sağlanması teşvik edilmelidir.
- Medyanın Bilgi İletişim Teknolojilerinin kullanımından kaynaklanan olanakları ve riskleri dengeli bir şekilde sunması, toplumda doğru kanaat oluşumunu desteklemesi gereklidir.
- “Medya Okuryazarlığı” ve “Bilgisayar” dersleri müfredatının gözden geçirilmesi gereklidir.
- İnternet ortamında e-kütüphane, e-oyun (popüler oyunlarında içerisinde yer aldığı) vb. devlet destekli güvenli erişim olanaklarının sağlanması,
- Okullarda, spor, tiyatro, müzik, resim, satranç, halk oyunları gibi çocukların bedensel-ruhsal-zihinsel gelişimlerine uygun faaliyetler teşvik edilmeli.
- İnternet kullanımına yönelik doğru ve yanlışlar, her platformda çocuklara ve ebeveynlerine uygun şekilde anlatılmalı, sebep-sonuçları gösterilmeli.
- Ulusal kurum ve kuruluşların uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapması ve gelişmelerin takip edilmesi gereklidir.
- Dijital eşitliği sağlayacak şekilde alt yapı eksikliğinin giderilmesi gereklidir.
- 5651 sayılı kanunun ve ilgili diğer mevzuatın yukarıda tespit edilen olanaklar ve riskler temelinde yeniden ele alınması.